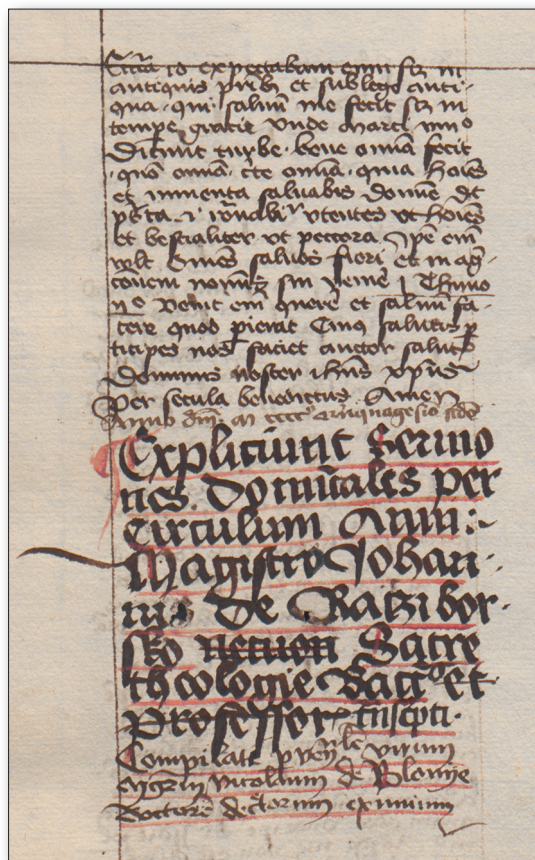

MIKOŁAJ Z BŁONIA zwany Pszczółka

(zm. po 1442 r.)

Był synem Falisława mieszczanina (burmistrza) z Błonia na Mazowszu (koło Warszawy). Studia na Uniwersytecie Krakowskim na Wydziale Sztuk rozpoczął w 1414 r., gdyż wtedy został wpisany do *Metryki* i wniósł opłatę immatrykulacyjną w wysokości 6 groszy. Przed Bożym Narodzeniem 1415 r. otrzymał bakalaureat *artium*, zaś licencjat i stopień magistra sztuk wyzwolonych na początku 1421. Mowę rekomendacyjną *Animum erigere* na licencjat Mikołaja z Błonia i siedmiu innych kandydatów wygłosił znany krakowski uczony Mikołaj z Kozłowa. Po promocji magisterskiej Mikołaj z Błonia rozpoczął wykłady na Wydziale Sztuk Wyzwolonych i jednocześnie podjął studia z prawa kanonicznego pod kierunkiem Stanisława ze Skarbimierza, którego uważał za swego mistrza. Doktorat dekrétów zdobył około 1427 r. i na krótko związał się

z Wydziałem Prawa. Wykładał prawo kanoniczne i umieszczono go na oficjalnej liście profesorów w *Metryce*. Po 1428 r. został kapelanem biskupa poznańskiego Stanisława Ciołka i przeniósł się do Poznania, gdzie przebywał niewątpliwie do jego śmierci w 1437 r., a potem osiadł na Mazowszu. Z inicjatywy biskupa Ciołka Mikołaj z Błonia opracował w 1430 r. *Tractatus sacerdotalis de sacramentis* (tzw. *Sacramentale*), podręcznik pastoralny na potrzeby duchowieństwa, zawierający przystępny wykład nauki o mszy św., sakramentach, brewiarzu, ekskomunice i interdykcie. Zyskał on ogromną popularności nie tylko w Polsce, lecz także w całej

Kolofon kończący kolekcję kazań niedzielnych Mikołaja z Błonia (BJ rkps 1465, k. 450v)

Europie, o czym świadczy 47 rękopisów rozsianych po bibliotekach europejskich oraz 42 wydania drukowane z XV–XVI w. Był on również autorem popularnej, często kopiowanej (a potem wydawanej drukiem) dużej kolekcji kazań *Sermones de tempore et de sanctis sive Viridarium*, przeznaczonych dla szerokiego kręgu wiernych, a służących pogłębieniu ich wiary. W latach 1422–1427 Mikołaj z Błonia pełnił funkcję kapelana królewskiego i zapewne kaznodziei dworu. Niewątpliwie związany był również z kancelarią Władysława Jagiełły i spod jego pióra wyszły pieśni pochwalne z okazji narodzin królewiczów Władysława (*Nitor inclite claredinis*) oraz Kazimierza (*Hystoriographi aciem*). W czasie służby na dworze monarszym otrzymał z woli Jagiełły altarię pw. Wszystkich Świętych na zamku w Przedecz, którą około 1428 r. zamienił za zgodą króla na probostwo w Charłupi Małej koło Sieradza, należące do tej pory do Jaranda z Biernacic, kanonika wrocławskiego. Przed 1430 r. został plebanem w Czersku, a przed 31 sierpnia 1431 r. kanonikiem w kolegiacie św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Mimo że Mikołaj z Błonia nie był kanonikiem poznańskim, tamtejsza kapituła katedralna 1 września 1433 r. wyznaczyła go na jednego ze swych delegatów na sobór bazylejski. Brak jednak źródłowego potwierdzenia pobytu Mikołaja w Bazylei. Kanonikiem płockim został przed 10 września 1435 r., zaś urząd oficjała warszawskiego sprawował około 1441. Poważnie zachorował w 1442 r. i wówczas prosił Filipa wikariusza warszawskiego o odprawianie nabożeństw w intencji zbawienia jego duszy w zamian za ofiarowane wikariuszom warszawskim księgi.

Mikołaj z Błonia zmarł po 1442, a przed 1448 r.

BP 5 nr 49; Catalogus BJ 2 s. 57, 5 s. 208–210, 10 s. 41, 168–196; MUK 1400–1508 s. 32 [P173], 83 [14–15/034]; NKP 1402–1541 s. 199 [15/37], 201 [21/4]; Bracha Casus pulchri (wg indeksu); *Dzieje teologii katolickiej w Polsce*, t. 1: *Średniowiecze*, red. M. Rechowicz, Lublin 1974 (wg indeksu); Kowalczyk *Krakowskie mowy* (wg indeksu); Z. Kowalska, *Stanisław Ciołek († 1437), podkanclerzy królewski, biskup poznański, poeta dworski*, Kraków 1993 (wg indeksu); T. Michałowska, *Leksykon. Literatura polskiego średniowiecza*, Warszawa 2011, s. 530–531; J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, Poznań 1964, s. 237, 525; K. Ożóg, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004 (wg indeksu); A. Radziwiński, *Pralaci i kanonicy kapituły katedralnej płockiej w XIV i I poł. XV w.*, t. 2: *Kanonicy*, Toruń 1993, s. 112–113; *Słownik historyczno-geograficzny ziemi warszawskiej w średniowieczu*, oprac. A. Wolff, K. Pacuski, Warszawa 2013, s. 9, 11; T. Szostek, *Exemplum w polskim średniowieczu*, Warszawa 1997, *passim*; B. Ulanowski, *Mikołaj z Błonia, kanonista polski z pierwszej połowy XV w.* [w:] *Rozprawy i Sprawozdania z Posiedzeń Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności*, t. 23, Kraków 1888, s. 1–60; H.E. Wyczawski, *Mikołaj z Błonia*, SPTK 3 s. 114–116; M.T. Zahajkiewicz, *Tractatus sacerdotalis Mikołaja z Błonia na tle teologii przełomu XIV i XV wieku*, Lublin 1979; M. Zwiercan, *Mikołaj z Błonia*, PSB, t. 21, Wrocław 1976, s. 102–104.

Krzysztof Ożóg